EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 63819/10
Hasan Atilla UĞUR / Türkiye

Başkan
Ksenija Turković,
Yargıçlar
Jon Fridrik Kjølbro,
Georges Ravarani
ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Abel Campos'un katılımıyla 1 Mart 2016 tarihinde komite olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), yukarıda anılan 7 Eylül 2010 tarihli başvuruyu göz önünde bulundurarak yapılan müzakereler neticesinde aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAYLAR

1. Başvuran, Türk Silahlı Kuvvetleri'nden emekli Albay Hasan Atilla Uğur, Türk vatandaşı olup 1957 doğumludur ve Antalya'da ikamet etmektedir. Mahkeme önünde, İstanbul Barosuna bağlı Avukatlar C.Ülgen ve S.Günel tarafından temsil edilmiştir.

A. Davanın Koşulları

2. Başvurunun kendine özgü koşulları, başvuran tarafından ifade edildiği şekilde aşağıdaki gibi özetlenebilir.
3. 2007 yılında, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, Ergenekon isimli suç örgütü üyesi oldukları iddia edilen kişiler hakkında Hükümeti cebir ve şiddet kullanarak devirmeyi amaçladıkları iddiasıyla soruşturma başlatmıştır. Savcılığa göre, sanıklar, toplumda tanınmış kişilere yönelik suikast, yüksek yargı organlarının binaları veya kutsal mekanlar gibi hassas yerlere bombalı suikastlar düzenlemek gibi provokasyon eylemleri planlamış ve gerçekleştirmişlerdir. Sanıklar, bu yolla toplum genelinde bir korku ve panik atmosferi yaratmayı amaçlamış ve bu sayede bir güvensizlik ortamı oluşturarak, askeri darbe yolunu açmayı hedeflemişlerdir (Ergenekon davası ve bununla ilgili eylem planlarına ilişkin daha detaylı bilgi için, bk. *Tekin/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 3501/09, §§ 3-17, 18 Kasım 2014).
4. Polis, 1 Temmuz 2008 tarihinde, başvuranın evlerinde ve iş yerinde arama yapmıştır. Başvuran aynı gün, Ergenekon örgütüne yönelik yürütülen operasyon kapsamında yakalanarak gözaltına alınmıştır.

alınmıştır.

5. İlgili, 4 Temmuz 2008 tarihinde, İstanbul Cumhuriyet savcısı (“Cumhuriyet savcısı”) tarafından ifadesi alındıktan sonra, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi (“Ağır Ceza Mahkemesi”) naip hâkimi huzuruna çıkarılmıştır. Naip hâkimi, mevcut delil durumunu, atılı suçun vasıf ve mahiyetini, suç unsuru içerebilecek olan telefon dinleme kayıtlarını, arama yapılan belgelerin içeriğini, atılı suçun Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 100. maddesinin 3. fıkrasında öngörülmesini ve atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesinin varlığını göz önünde bulundurarak başvuranın tutuklanmasına karar vermiştir.

6. Cumhuriyet savcısı 8 Mart 2009 tarihli iddianameyle, 13. Ağır Ceza Mahkemesi önünde başvuran hakkında kamu davası açmış ve Ceza Kanunu’nun 135. maddesinin 2. fıkrası, 311. maddesinin 1. fıkrası, 312. maddesinin 1. fıkrası, 313. maddesinin 1. fıkrası, 314. maddesinin 1. fıkrası ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 5. maddesi ile 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Kanun’un 13. maddesinin 3 ve 4. fıkraları uyarınca ilgilinin mahkûmiyetini talep etmiştir. Cumhuriyet savcısı, başvuranı, Sarıkız, Ayışığı ve Eldiven eylem planlarının uygulanmasında kilit rol oynamakla; bazı şahısların kişisel verilerini ve telefon görüşmelerini aynı dava kapsamında sanık olan Ş.E. ve L.E. nin emriyle, yasaya aykırı olarak kaydetmekle ve kaydettirmekle ve bunları Ergenekon örgütü adına arşivlemekle suçlamıştır. Cumhuriyet savcısı aynı zamanda, ilgilinin, Devlet yapısının içine sızmak amacıyla Ergenekon örgütünün stratejisine ilişkin belgeleri elinde bulundurduğunu belirtmiştir. Cumhuriyet savcısı, başvuranın üzerinde ateşli silah ve mermiyle yakalandığını eklemiştir.

7. Cumhuriyet savcısı suçlamalarını, başvuranın ve aynı dava kapsamında yargılanan sanıkların ev ve iş yerlerinde yapılan aramalar sırasında el konulan belge ve eşyaların yanı sıra telefon dinleme kayıtları gibi farklı delil unsurlarına dayandırmıştır.

8. İddianamenin kabul edilmesini takiben, Ağır Ceza Mahkemesi ilk duruşmasını 20 Temmuz 2009 tarihinde yapmıştır.

9. Sırasıyla 6 ve 24 Kasım 2009 tarihlerinde düzenlenen on beşinci ve yirminci duruşmalar sonunda, Ağır Ceza Mahkemesi, dosyanın içeriğini, atılı suçları işlediğine dair kuvvetli suç şüphesinin varlığının devam etmesini ve atılı suçların Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 100. maddesinin 3. fıkrasında öngörülmesini göz önünde bulundurarak, başvuranın tahliye taleplerini reddetmiştir.

10. Başvuranın avukatı 28 Mayıs 2010 tarihinde, daha önce Ağır Ceza Mahkemesi tarafından verilen başvuranın tutukluluk halinin devamına ilişkin karara itiraz etmiştir.

11. Ağır Ceza Mahkemesi 3 Haziran 2010 tarihinde, dosya üzerinden karar vererek, bu talebi reddetmiş ve atılı suçun vasıf ve mahiyeti, mevcut delil durumu, atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesini ve atılı suçun Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 100. maddesinin 3. fıkrasında öngörülmesini göz önünde bulundurarak başvuranın tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

12. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yargılama boyunca toplam altı yüz yirmi duruşma düzenlenmiştir.

13. Ağır Ceza Mahkemesi 5 Ağustos 2013 tarihinde, başvuranı, mülga Ceza Kanunu’nun 61. maddesiyle birlikte 147. maddesi gereğince, Hükümeti zorla devirmeye teşebbüs suçundan yirmi yıl ağır hapis cezasına; bazı şahısların siyasi, felsefi ve dini görüşlerinin yanı sıra ırkları ile ilgili kişisel verileri yasaya aykırı olarak kaydetme ve bulundurma nedeniyle 3713 sayılı Kanun’un 5. maddesiyle birlikte Ceza Kanunu’nun 136. maddesinin 1. fıkrası uyarınca yedi yıl hapis cezasına; 6136 sayılı Kanun’un 13. maddesinin 3. fıkrası uyarınca ruhsatsız ateşli silah mermileri bulundurma nedeniyle iki yıl üç ay ağır hapis cezasına ve 4.500 Türk lirası para cezası ödemeye mahkûm etmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi, yapılan aramalar sırasında ele geçirilen belge ve materyallerin yanı sıra, telefon dinleme kayıtlarına ve tanık ifadelerine dayanarak, başvuranın, Ergenekon örgütünün yöneticisi olarak, Sarıkız, Ayışığı ve Eldiven eylem planlarını hazırladığı ve uyguladığı; öte yandan çok sayıda politikacının, oyla seçilmiş kimselerin ve üst düzey bürokratların telefon görüşmelerini Hükümete karşı kullanma amacıyla kaydettiğinin tespit edildiği değerlendirmesinde bulunmuştur.

14. Ağır Ceza Mahkemesi 10 Mart 2014 tarihinde, ilgilinin tutukluluk süresinin kanunda öngörülen azami süreyi aştığı gerekçesiyle serbest bırakılmasına karar vermiştir.

15. Dosyada yer alan bilgilere göre, başvuran hakkında açılan ceza davası halen Yargıtay önünde derdesttir.

B. İlgili iç hukuk kuralları ve uygulaması

1. Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru

16. 23 Eylül 2012 tarihinde yürürlüğe giren Anayasal değişiklikler sonrasında, Türk Anayasa Mahkemesi önünde bireysel başvuru Türk hukuk sisteminde uygulamaya konulmuştur.

17. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruyu düzenleyen 6216 sayılı Kanun'un somut olayla ilgili hükümleri ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün somut olayla ilgili bölümleri Mahkeme'nin *Hasan Uzun/Türkiye* ((kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 10755/13, §§ 25-27, 30 Nisan 2013) kararında yer almaktadır.

2. Anayasa Mahkemesinin tutukluluk süresi ile ilgili içtihadı

18. Anayasa Mahkemesinin, özgürlük hakkı ile ilgili davalar çerçevesinde verdiği karar ve hükümler Mahkeme'nin *Koçintar/Türkiye* ((kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 77429/12, §§ 15-26, 1 Temmuz 2014) kararında yer almaktadır.

3. Ceza Kanunu'nun hükümleri

19. Olayların meydana geldiği dönemde yürürlükte olan Mülga Ceza Kanunu'nun 147. maddesi aşağıdaki şekildedir:

"Türkiye Cumhuriyeti İcra Vekilleri Heyetini cebren ıskat veya vazife görmekten cebren menedenlerle bunları teşvik eyleyenlere ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası hükmolunur."

20. Ceza Kanunu'nun 135. maddesi aşağıdaki şekildedir:

"1) Hukuka aykırı olarak kişisel verileri kaydeden kimseye altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

2) Kişilerin siyasî, felsefî veya dinî görüşlerine, ırkî kökenlerine; hukuka aykırı olarak ahlâkî eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına veya sendikal bağlantılarına ilişkin bilgileri kişisel veri olarak kaydeden kimse, yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır."

21. Ceza Kanunu'nun 136. maddesi aşağıdaki şekildedir:

"Kişisel verileri, hukuka aykırı olarak bir başkasına veren, yayan veya ele geçiren kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

22. Ceza Kanunu'nun 311. maddesinin 1. fıkrası aşağıdaki şekildedir:

"Cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Büyük Millet Meclisini ortadan kaldırmaya veya Türkiye Büyük Millet Meclisinin görevlerini kısmen veya tamamen yapmasını engellemeye teşebbüs edenler ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasıyla cezalandırılırlar."

23. Ceza Kanunu'nun 312. maddesinin 1. fıkrası aşağıdaki şekildedir:

"Cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ortadan kaldırmaya veya görevlerini yapmasını kısmen veya tamamen engellemeye teşebbüs eden kimseye ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilir."

24. Ceza Kanunu'nun 313. maddesinin 1. fıkrası aşağıdaki şekildedir:

"Halkı, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine karşı silâhlı bir isyana tahrik eden kimseye on beş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezası verilir. (...)"

25. Ceza Kanunu'nun, yasadışı bir örgüte üye olma suçunu öngören 314. maddesinin 1 ve 2. fıkraları aşağıdaki şekildedir:

"(1) Bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçları işlemek amacıyla, silâhlı örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Birinci fıkrada tanımlanan örgüte üye olanlara, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir."

4. 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar İle Diğer Aletler Hakkında Kanun

26. 6136 sayılı Kanunun 13. maddesinin 1. fıkrası şunu öngörmektedir:

> "Bu Kanun hükümlerine aykırı olarak ateşli silahlarla bunlara ait mermileri satın alan veya taşıyanlar veya bulunduranlar hakkında bir yıldan üç yıla kadar hapis ve (...) adlî para cezasına hükmolunur."

5. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu

27. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 5. maddesinde, Bakanlar Kurulunu zorla devirmeye teşebbüsün yer aldığı 3 ve 4. maddelerinde yazılı suçları işleyenler hakkında, Ceza Kanunu'nda bazı suçlar için öngörülen cezaların yarı oranında artırılarak hükmolunması öngörülmektedir.

6. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun hükümleri

28. Tutukluluk, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 100. ve devamı maddelerinde ele alınmaktadır. Bu maddeye göre kişi, hakkında suç işlediğine dair kuvvetli şüphelerin varlığını gösteren olguların bulunması ve tutukluluğun bu maddede sıralanan gerekçelerden biri ile haklı gösterilmesi durumunda tutuklanabilmektedir. Şüphelinin kaçma veya kaçma şüphesi uyandıran somut olguların bulunması, kaçma veya kaçma riski bulunması ya da şüpheli kişinin delilleri yok etme, gizleme veya tanıkları etkileme riski bulunduğunda tutukluluk hali haklı kabul edilmektedir. Özellikle Devletin güvenliğine ve anayasal düzene karşı bazı suçları işlediğine dair kuvvetli şüphelerin bulunması, şüphelinin tutukluluk durumunu haklı göstermek için yeterlidir.

29. CMK'nın 101. maddesine göre, tutuklama kararı, soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısının talebi üzerine sulh hâkimi tarafından, kovuşturma evresinde ise Cumhuriyet savcısının talebi üzerine veya re'sen yetkili mahkeme tarafından verilmektedir. Tutuklama ya da tutukluluğun devamı ile ilgili kararlar itiraza tabi olup, bu kararlarda hukuki ve fiili gerekçelerin bulunması gerekmektedir.

ŞİKÂYETLER

30. Başvuran, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasını ileri sürerek, özgürlükten yoksun bırakılmasının ulusal mevzuata ve Sözleşme'ye uygun olmadığını; zira suç işlediğine dair hakkında inandırıcı neden bulunmadan yakalanarak tutuklandığını iddia etmektedir.

31. Başvuran, Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrasını ileri sürerek, tutukluluk süresinden ve tutukluluğunun devamına karar vermek için Ağır Ceza Mahkemesi tarafından dayanılan gerekçelerin yetersizliğinden şikâyet etmektedir.

32. Başvuran, Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrasına dayanarak, ceza yargılamasının hazırlık soruşturması aşamasında tutukluluk halinin devamına ilişkin karara karşı yaptığı itirazların incelenmesi sırasında duruşma düzenlenmemiş olmasından şikâyet etmektedir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

A. Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrası bağlamındaki şikâyet hakkında

33. Başvuran, suç işlediğine dair hakkında şüphe duyulması için inandırıcı neden olmadığını iddia ederek, Sözleşme'nin ihlaline yol açacak şekilde yakalandığından ve tutuklandığından şikâyet etmektedir. Mahkeme, başvuranın, bir yandan yakalanması ve tutuklanmasının Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının c) bendine aykırı olduğunu, öte yandan, özgürlükten yoksun bırakma ile ilgili olarak, ilgilinin suç işlediğine dair hakkında şüphe duymak için inandırıcı nedenlerin gerekliliği

hususunda Sözleşme'de yer alan benzer normları belirterek, yine yakalanması ve tutuklanmasının Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrası anlamında "iç hukuk yollarına" uygun olmadığını ileri sürdüğünü kaydetmektedir. Bu nedenle, Mahkeme, şikâyeti öncelikle Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının c) bendi anlamında "inandırıcı nedenlerin bulunması" kavramı açısından inceleyecektir. İşbu maddenin ilgili bölümleri aşağıdaki şekildedir:

> "1. Herkes özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir. Aşağıda belirtilen haller dışında ve yasanın öngördüğü usule uygun olmadan hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz:
>
> (...)
>
> c) Kişinin bir suç işlediğinden şüphelenmek için inandırıcı sebeplerin bulunduğu veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olma zorunluluğu kanaatini doğuran makul gerekçelerin varlığı halinde, yetkili adli merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve tutulması;
>
> (...)"

34. Mahkeme öncelikle, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının c) bendinin, bir ceza yargılaması çerçevesinde bir kişinin ancak hakkında suç işlediğine dair inandırıcı nedenlerin bulunması halinde mahkeme önüne çıkarılması amacıyla tutuklanmasına karar verilebileceğini düzenlediğini hatırlatmaktadır (*Jėčius/Litvanya,* No. 34578/97, § 50, AİHM 2000-IX ve *Wloch/Polonya*, No. 27785/95, § 108, AİHM 2000-XI ve *Poyraz/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 21235/11, § 53, 17 Şubat 2015). Tutukluluk kararının dayandırılması gereken "inandırıcı olma" kavramı Sözleşme'nin 5. maddesi, 1. fıkrası, c) bendi tarafından getirilen korumanın temel unsurunu teşkil etmektedir. İnandırıcı nedenler, söz konusu kişinin atılı suçu işlediğine dair objektif bir gözlemciyi ikna etmeye uygun olguların ve bilgilerin varlığını gerektirmektedir. Bununla birlikte, inandırıcı olarak kabul edilebilecek durumlar somut olayın koşullarının bir bütün olarak değerlendirilmesine bağlıdır (*Fox, Campbell ve Hartley/Birleşik Krallık*, 30 Ağustos 1990, § 32, A Serisi no.182; *O'hara/Birleşik Krallık*, No. 37555/97, § 34, AİHM 2001-X; *Korkmaz ve diğerleri/Türkiye*, No. 35979/97, 21 Mart 2006, § 24; *Süleyman Erdem/Türkiye*, No. 49574/99, 19 Eylül 2006, § 37; *Çiçek/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 72774/10, § 62, 3 Mart 2015).

35. Mahkeme ardından, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının c) bendinin, soruşturmayı yapan görevlilerin, yakalandığı anda kişiyi suçla itham etmek için yeterli delilleri toplamış olması gerekliliğini öngörmediğini hatırlatmaktadır. Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının c) bendine göre soruşturmanın konusu, tutukluluk süresince kişinin yakalanmasına dayanak oluşturan somut şüphelerin doğruluğunu kanıtlayarak veya bu şüpheleri ortadan kaldırarak soruşturmayı tamamlamaktır. Dolayısıyla, şüphelere dayanak oluşturan olgular ile ceza yargılamasının sonraki aşamalarında tartışılacak olan ve mahkûmiyete gerekçe oluşturacak veya suç isnadına temel teşkil edecek olan olguların aynı düzeyde değerlendirilmemesi gerekmektedir (*Murray/Birleşik Krallık*, 28 Ekim 1994, § 55, A Serisi no. 300-A, ve *Metin/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 77479/11, § 57, 3 Mart 2015).

36. Şüphesiz Sözleşme'nin 5. maddesi, 1. fıkrasının c) bendi, Sözleşmeye taraf devletlerin güvenlik görevlilerinin organize suçlarla etkili olarak mücadelesini aşırı derecede güçleştirmeye sebep olabilecek biçimde uygulanmamalıdır (bk. *mutatis mutandis*, *Klass ve diğerleri/Almanya*, 6 Eylül 1978, §§ 58-68, A serisi nº 28 ve *Tekin/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 3501/09, § 57, 18 Kasım 2014). Mahkemenin görevi, izlenilen meşru amaç da dâhil olmak üzere, 5. maddenin 1. fıkrasının c) bendinde belirtilen şartların somut olayda yerine getirilip getirilmediğini belirlemekten ibarettir. Bu bağlamda, Mahkeme kural olarak, kendilerine sunulan delilleri incelemek ve değerlendirmek için daha iyi bir konumda olan ulusal mahkemelerin değerlendirmesinin yerine kendi değerlendirmesini koyma yetkisine sahip değildir (*Ersöz/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 45746/11, § 50, 17 Şubat 2015).

37. Mahkeme, somut olayda, başvuranın, Ergenekon isimli suç örgütünün, seçilen hükümeti cebir ve şiddet kullanarak devirme amacıyla faaliyetlerde bulunmakla suçlanan aktif üyelerinden biri olduğu şüphesiyle özgürlüğünden yoksun bırakıldığını tespit etmektedir. Mahkeme, bilhassa, seçilmiş Hükümeti devirmek amacıyla eylem planları hazırlamak ve uygulamak; bunun yanı sıra çok sayıda kişinin telefon görüşmelerini ve özel verilerini kaydetmek yönünde başvuran hakkında şüphe duyulduğunu gözlemlemektedir. Mahkeme aynı zamanda, yapılan aramalar sırasında ele geçirilen

duyulduğunu gözlemlemektedir. Mahkeme aynı zamanda, yapılan aramalar sırasında ele geçirilen belgeler ve telefon dinleme kayıtları gibi delil unsurlarının, başvuranın Ceza Kanunu'yla şiddetli şekilde cezalandırılan atılı suçları işlediğine dair makul şüphelere dayanılarak yakalanmasından önce savcılık tarafından toplandığını da kaydetmektedir. Mahkeme ayrıca, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nin 5 Ağustos 2013 tarihli kararıyla başvuranı çeşitli suçlar nedeniyle yirmi dokuz yıl üç ay hapis cezasına ve 4.500 Türk lirası para cezası ödemeye mahkûm ettiğini de kaydetmektedir (bk. yukarıda 13. paragraf).

38. Şüphelerin bulunduğu aşamada gereken olguları ispat etme seviyesiyle ilgili olarak Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının gerekleri dikkate alındığında, Mahkeme, ceza dosyasının, başvuranın kovuşturulmasına neden olan suçu işlemiş olabileceği konusunda objektif bir gözlemciyi ikna edebilecek bilgiler içerdiği kanaatindedir.

39. Dolayısıyla, başvuranın Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının c) bendi anlamında, bir suç işlemiş olabileceğine dair hakkında makul şüphe oluşturacak "inandırıcı nedenlere" dayanarak yakalanıp tutuklandığı sonucuna varmak gerekmektedir (yukarıda anılan *Murray* kararı, § 63, yukarıda anılan *Korkmaz ve diğerleri* kararı, § 26, yukarıda anılan *Süleyman Erdem* kararı, § 37 ve yukarıda anılan *Çiçek* kararı, § 68).

40. Başvuranın tutuklanmasının iç hukuk kurallarına uygunluğu konusuyla ilgili olarak (*Bozano/Fransa*, 18 Aralık 1986, § 54, A Serisi no. 111; *Wassink/Hollanda*, 27 Eylül 1990, § 24, A Serisi no. 185-A; *Baranowski/Polonya*, No. 28358/95, § 50, AİHM 2000-III; *Öcalan/Türkiye* [BD], No. 46221/99, § 83, AİHM 2005-IV; *Mooren/Almanya*, No. 11364/03, § 72, 13 Aralık 2007) Mahkeme yukarıda belirtilen tespitlerine gönderme yapmaktadır. Mahkeme, ulusal adli makamların, başvuranın -CMK'nın 91. maddesinin 2. fıkrası ve 100. maddeleri anlamında- Ceza Kanunu'yla cezalandırılan suçları işlediğine dair hakkında şüphe duymak için neden ve emarelerin var olduğunu ileri sürerek ilgiliyi yakaladıklarında somut delil unsurlarına dayandıklarını gözlemlemektedir. Dolayısıyla Mahkeme, bir başvuranın tutuklanmasının yasaya aykırı olarak nitelendirilmesi noktasında yerel makamlarca ileri sürülen yasal hükümlerin yorumlanması ve uygulanmasının keyfi veya mantıksız olduğu sonucunun somut olayda görülmediği kanısındadır (yukarıda anılan *Poyraz* kararı, § 59).

41. Dolayısıyla başvurunun bu kısmı açıkça dayanaktan yoksundur ve Sözleşme'nin 35.maddesinin 3. fıkrasının a) bendi ve 4. fıkrası uyarınca reddedilmelidir.

B. Başvuranın tutukluluk süresi ile ilgili şikâyet hakkında

42. Başvuran tutukluluk süresinin ve bu tutukluluğu haklı göstermek amacıyla ulusal mahkemeler tarafından benimsenen gerekçelerin Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrasına aykırı olduğunu iddia etmektedir. Söz konusu madde aşağıdaki şekildedir:

> "İşbu maddenin 1.c fıkrasında öngörülen koşullar uyarınca yakalanan veya tutulan herkes (...) makul bir süre içinde yargılanma ya da yargılama süresince serbest bırakılma hakkına sahiptir. Salıverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminat şartına bağlanabilir."

43. Mahkeme, iç hukuk yollarının tüketilip tüketilmediğinin kural olarak Mahkeme'ye başvuru yapıldığı tarihe göre değerlendirildiğini hatırlatmaktadır. Ancak Mahkeme'nin birçok kez belirttiği gibi; bu kuralın her davanın kendine özgü koşullarıyla gerekçelendirilebilecek istisnaları bulunmaktadır (*Baumann/Fransa*, No. 33592/96, § 47, AİHM 2001-V (özetler)). Mahkeme, özellikle uzun yargılama süresi konusunda, bazı üye Devletler aleyhine yapılan başvurularda bu genel ilkeden ayrıldığını hatırlatmaktadır (*Fakhretdinov ve diğerleri/Rusya* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 26716/09, 67576/09 ve 7698/10, 23 Eylül 2010 ve *Taron/Almanya* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 53126/07, 29 Mayıs 2012). Mahkeme, mülkiyet hakkıyla ilgili sorunlar konusunda Türkiye aleyhine açılan bazı davalarda da aynı şekilde hareket etmiştir (*İçyer/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No.18888/02, §§ 73-87, 12 Ocak 2006, *Altunay/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 42936/07, 17 Nisan 2012 ve *Arıoğlu ve diğerleri/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No.11166/05, 6 Kasım 2012).

44. Mahkeme, somut olayda, başvuranın tutukluluk süresinin 1 Temmuz 2008 tarihinde gözaltına alınmasıyla başladığını ve 5 Ağustos 2013 tarihinde mahkûmiyetiyle sona erdiğini kaydetmektedir

ulmasıyla başladığını ve 6 Ağustos 2010 tarihinde mahkumiyetiyle sona erdiğini kaydetmektedir.

45. Mahkeme, *Koçintar/Türkiye* ((kabul edilebilirlik hakkında karar, No. 77429/12, § 44, 1 Temmuz 2014) kararında, Anayasa Mahkemesine bireysel başvurunun, başvuranın Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrası bağlamındaki şikâyetine uygun bir telafi imkânı sunmaya elverişli olmadığı ve makul başarı beklentileri sunmadığı kanaatine varmasını sağlayacak herhangi bir unsurun elinde bulunmadığına karar verdiğini hatırlatmaktadır.

46. Mahkeme, somut olayda bu içtihadını değiştirecek herhangi bir neden görmemektedir.

47. Netice itibarıyla, iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle, başvuranın, Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrası bağlamındaki şikâyetinin, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1 ve 4. fıkraları uyarınca kabul edilemez olduğuna karar verilmelidir.

C. İtiraz davası sırasında duruşma düzenlenmemesi hakkında

48. Başvuran, tutukluluk haline karşı yapmış olduğu itirazların incelenmesi sırasında Ağır Ceza Mahkemesi tarafından duruşma yapılmadığını ve bu nedenle Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrasının ihlal edildiğini ileri sürmektedir. İşbu madde aşağıdaki şekildedir:

> "Yakalama veya tutulma yoluyla özgürlüğünden yoksun kılınan herkes, tutulma işleminin yasaya uygunluğu hakkında kısa bir süre içinde karar verilmesi ve, eğer tutulma yasaya aykırı ise, serbest bırakılması için bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir."

49. Mahkeme, Türk Hukuk Sisteminde tutuklunun tutukluluk halinin devamı konusunun belirli aralıklarda (soruşturma aşamasında her ay, esas hakkında her duruşma sırasında ve daha sıklıkla yargılama aşamasında) re'sen incelendiğini tespit etmektedir. Diğer taraftan bir tutuklu, soruşturmanın ya da yargılamanın her anında serbest bırakılma talebinde bulunabilir ve belirli bir sürenin geçmesini beklemek zorunda kalmadan talebini yineleyebilir. Üstelik tutukluluğa ilişkin olarak -re'sen veya ilgilinin talebi üzerine verilen- tüm kararlar itiraz konusu olabilmektedir (*Levent Bektaş*/*Türkiye*, No. 70026/10, § 48, 16 Haziran 2015).

50. Mahkeme, böyle bir sistemde her itirazın incelenmesi sırasında duruşma gerçekleştirilmesi gerekliliğinin, ceza yargılamasında belirli bir duraksamaya yol açabileceğini kabul etmektedir (bk. bu anlamda, *Knebl/Çek Cumhuriyeti*, No. 20157/05, § 85, 28 Ekim 2010). Bu değerlendirmeler ışığında ve Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrası alanına giren yargılamanın özel niteliği, özellikle ivedilik gerekliliği dikkate alındığında, Mahkeme, -özel koşullar haricinde- her itirazda duruşma yapılmasının gerekli olmadığı kanaatine varmaktadır. Ayrıca Mahkeme, şayet tutuklu, hakkında verilen tutukluluk kararı hakkında itirazda bulunması için ilk derece mahkemesi hâkimi karşısına çıkabilmişse, temyiz aşamasında -tutuklunun kişisel olarak veya ihtiyaç halinde avukatının- mahkemeye çıkarılmamasının, Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrasını özünde ihlal etmediği, en azından bu koşulun silahların eşitliği ilkesine aykırılık teşkil etmediği kanaatindedir (*Altınok/Türkiye*, No. 31610/08, §§ 54-56, 29 Kasım 2011).

51. Mahkeme, mevcut davanın olay ve olgularına dönerek, öncelikle, dosyada, başvuran tarafından ceza yargılamasının hazırlık soruşturması aşamasında yapılan itirazlarla ilgili herhangi bir belge yer almadığını kaydetmektedir.

52. Söz konusu şikâyetin, Ağır Ceza Mahkemesi önündeki ceza yargılamasının başlangıcı sonrasında verilen kararlarla ilgili olduğu şeklinde bir değerlendirme yapılması halinde, Mahkeme bu bağlamda, Ağır Ceza Mahkemesinin, başvuranın tahliye taleplerine ilişkin verdiği üç kararı ya da başvuranın bu aşamada tutukluluk haline karşı yaptığı itirazı göz önünde bulundurmaktadır. İlk iki karar sırasıyla 6 Kasım 2009 ve 24 Kasım 2009 tarihli duruşmalar sırasında verilmiştir. Dolayısıyla, başvuranın bu iki kararla ilgili şikâyeti vaktinden sonra yapılmış olması nedeniyle kabul edilemez olarak açıklanmalıdır.

53. Başvuranın avukatı tarafından 28 Mayıs 2010 tarihinde yapılan itiraz üzerine Ağır Ceza Mahkemesi tarafından verilen 3 Haziran 2010 tarihli üçüncü kararla ilgili olarak, raportör, başvuranın, itiraz ettiği Ağır Ceza Mahkemesi kararının tarihini ve bu kararın duruşma sırasında verilip verilmediğini belirtmediğini kaydetmektedir. Bunun yanı sıra, Mahkeme, Ağır Ceza Mahkemesinin ceza yargılaması sırasında çok kısa aralıklarla duruşmalar düzenlediğini gözlemlemektedir. Öyle ki, on beşinci ve yirminci duruşmalar arasında, yalnızca on sekiz gün geçtiği görülmektedir (bk. yukarıda 9. paragraf). Mahkeme öte yandan, ceza yargılaması sırasında Ağır Ceza Mahkemesinin toplam altı

9. paragraf). Mahkeme öte yandan, ceza yargılaması sırasında, Ağır Ceza Mahkemesinin toplam altı yüz yirmi duruşma düzenlediğini tespit etmektedir (bk. yukarıda 12. paragraf). Dolayısıyla, başvuranın Ağır Ceza Mahkemesinde oldukça sık, her halde ayda birçok defa duruşmaya çıkma fırsatı bulduğunu tespit etmek uygun olacaktır.

54. Yukarıda anılan *Altınok* kararı ışığında, işbu şikâyet açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi ve 4. fıkrası uyarınca reddedilmelidir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oybirliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir.*

İşbu karar Fransızca dilinde tanzim edilerek, 24 Mart 2016 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Abel Campos	Ksenija Turković
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı	Başkan